

Üniversite Öğrencilerinin Enneagram Kişilik Tipleri ile Düşünme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Filiz YAĞCI*, Duygu ARICI DOĞAN**, Halenur KÜTÜK***, İsmail ACARKAN****

Öz

Kökleri insan yapısını tanımayı amaçlayan eski yaklaşımlara dayanan ve modern psikoloji oluşumu ve sistemi olarak bilinen Enneagram bilimi insan tabiatının dokuz temel kişilik tipini ve aralarındaki ilişkiyi inceler. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin enneagram kişilik tipleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmamanın örneklemini; Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nde öğrenim gören 18-21 yaş arası 144 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Düşünme Stilleri Ölçeği" ve "Enneagram Kişilik Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış ve veriler SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin yaşları ile DSÖ ve alt boyutlarından Kuralcı pozitif yönde çok zayıf, Tekilci pozitif yönde zayıf, Gelenekçi pozitif yönde çok zayıf ve Öznel pozitif yönde zayıf ilişki saptanmıştır. Varyans analizi sonucunda da Düşünme Stili, alt boyutlarından Tekilci ve Öznel düşünme stillerinin kişilik tiplerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Enneagram, Kişilik Modelleri, Zihin, Düşünme Stilleri

Investigation of the Relationship Between Enneagram Personality Types and Thinking Styles of University Students

Abstract

The Enneagram science, which is known as the formation and system of modern psychology, whose roots are based on ancient approaches aimed at recognizing the human structure, examines the nine basic personality types of human nature and the

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş/Received: 01.11.2022

Kabul/Accepted: 19.03.2023

DOI: <https://dx.doi.org/10.17336/igusbld.1197620>

* Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Matematik Bölümü, Bursa, Türkiye. E-posta: gfiliz@uludag.edu.tr **ORCID** <https://orcid.org/0000-0001-5574-9922>

** Öğr. Gör., İstinye Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, İstanbul, Türkiye. E-posta: duygu.dogan@istinye.edu.tr **ORCID** <https://orcid.org/0000-0003-4853-4637>

*** Arş. Gör., İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: halenur9685@gmail.com **ORCID** <https://orcid.org/0000-0002-1749-8568>

**** Araştırmacı Yazar, E-posta: acarkanismail@gmail.com **ORCID** <https://orcid.org/0000-0003-2751-6851>

relationship between them. In this study, it was aimed to determine the relationships between enneagram personality types and thinking styles of university students. The sample of the study consists of 144 students between the ages of 18-21 at the University of Health Sciences. In the study, "Personal Information Form", "Thinking Styles Scale" and "Enneagram Personality Scale" were used as data collection tools. The relational scanning model was used in the study and the data were analyzed with the SPSS 22.00 package program. According to the results of the research, the age of the university students and the WHO and its sub-dimensions were found to be very weak in the positive direction of the Rule, weak in the singular positive direction, very weak in the traditionalist positive direction and weak in the subjective positive direction. Another result of the study is that Singular and Subjective thinking styles differ significantly according to personality types.

Keywords: University Students, Enneagram, Personality Models, Mind, Thinking Styles

Giriş

Genç bireyin ergenliğinin sonlanmasıyla yetişkinliğe adım attığı yılları üniversite yılları içinde yer almaktadır. Aynı zamanda bu dönemde ergenlikle birlikte gelişen kişilik gelişimi ile bireyin sahip olduğu kişilik farkındalığını da kazanmış olması beklenmektedir. İnsanlar, yetenek ve ilgileri, davranış ve düşünceleri, dış görünüşleri gibi birçok açıdan farklıdır. Kişilik kavramı da bu farklılığı açıklamaktadır. Kişiliğin birçok kuramcı tarafından tanımlanmıştır. Geniş bir kavram olan kişilik en genel hali ile insanların kendilerine ve çevresindekilere karşı tutumları olarak ifade edilmektedir (Tatlıhoğlu, 2010: 59). Geçmiş dönemlerden günümüze gelinceye kadar insanların davranışlarını anlamak ve açıklamak amacı ile kişilik ve mizaç kavramları üzerinde araştırmalar yapılmıştır. Alan yazında kişilik ve mizaç kavramları birbirinin yerine kullanılsa da iki kavram farklılıklar göstermektedir. Kişilik, sergilenen davranış ve tutumlar ile bunları etkileyen faktörlerin bütününe kapsarken mizaç doğuştan gelen, biyogenetik kodlarla yapılandırılmış tutumlar olarak tanımlanır (Atkinson, Atkinson, Simith, Bem & Hoeksema, 1999; Goodwin ve Jamison, 2007: 324-334).

Geçen zamanda, kişilik kavramı üzerine birçok kuram geliştirilmiş, bu kuramlar sonucunda da farklı kişilik sınıflandırmaları yapılmıştır (Clark, 2005: 505). Bunlar arasında en çok kabul görenler Freud'un öncüsü olduğu "psikanalitik" kuram, Maslow ve Rogers'ın öncülüğünde "benlik" kuramı ve Erikson ve Jung'un savunucusu olduğu "sosyopsikolojik" kuramdır (İnanç ve Yerlikaya, 2015: 24). Allport'un "ayırıcı özellik" modeli de diğer kuramlardan biridir. Ayırıcı özellik modeline göre, kişiler farklı durumlara karşı benzer davranışlar gösterebilmekte ve ayırıcı özellikler temel olarak kategorik ve boyutsal olmak üzere iki ana kısımda ele alınmaktadır (Taymur ve Türkçapar, 2012: 160). Allport'un kategorik ve boyutsal sınıflaması gibi günümüzde Beş Faktör Kişilik Modeli, Yedi Faktörlü Psikobiyolojik Kişilik Modeli ve ilk olarak batı dünyası ile Gurdjieff'in tanıttığı Enneagram Kişilik Modeli gibi modeller ortaya çıkmıştır (Aca, 2020: 18).

Enneagram kelimesinin anlamına bakıldığında ise kişilik yapısını esas alarak oluşturulmuş dokuz nokta olarak tanımlandığı görülmektedir (Batı, 2012: 90). Bu dokuz nokta dokuz kişilik tipini ifade etmektedir ve her merkezde ayrı ayrı üçer tip olarak incelenmektedir. İnsanın üç merkezi olduğunu öne süren enneagram insanı bir bütün olarak incelemiş ve bu merkezlerin duygu, zihin ve içgüdü olarak sınıflandırmıştır (Bland, 2010: 23-24). Kişilik tiplerinin davranışsal, duygusal ve düşünsel olarak 3'e ayrıldığı görülmektedir. Enneagram kişilik tipleri, bu merkezler ekseninde 1'den 9'a kadar numara ile sınıflandırılmış olup şu şekilde belirtilmektedir: Duygu Merkezinde: Yardımcı-Tip 2,

Başaran-Tip 3, Özgün-Tip 4, Zihin Merkezinde: Gözlemci-Tip 5, Sorgulayan-Tip 6, Maceracı-Tip 7, İçgüdü merkezinde: Reis-Tip 8, Uzlaşmacı-Tip 9 ve Mükemmeliyetçi-Tip 1.

İçgüdü merkezin Akıl Bölümü baskın olan Tip 1'ler karşılaştığı olguları muhakeme, kıyaslama ve analiz etme yoluyla değerlendirip gerekli ve en doğru eylemde bulunarak kendini koruma amacını gerçekleştirilmeye eğilimlidir. Duygu Merkezinin Duygu Bölümü baskın olan Tip 2'ler karşılaştığı kişi ve nesnelere hakkında çok hızlı şekilde bir duygu (sevgi-nefret, uyum- uyumsuzluk, hoşnutsuzluk- hoşnutsuzluk) oluşturur. Çok hızlı şekilde oluşan bu duygular olumlu ise yönelim, sevgi ve ilgi oluşur, onu ister, onunla hemen etkileşime girmeye ve o şeye sahip olmaya çalışır. Oluşan duygu olumsuz ise hoşnutsuzluk, nefret ve ilgisizlik oluşur, onu istemez, etkileşimden kaçınır ve dışlar. Duygu merkezinin içgüdü bölümünü oluşturan Tip 3'ler karşılaştıkları şeylerin kendileri için gerekli ve faydalı olup olmadığını "pratik değer ve işlevsellik" üzerinden hızla algırlar. Bu algıları eğer olumlu ise bunun için yapmaları gerekeni yaparlar. O şey ile ilgili algısı olumsuz ise onunla hiç ilgilenmez, ondan uzaklaşır ve onu yok sayarlar. Duygu merkezinin akıl bölümünü oluşturan Tip 4'ler; Neye ihtiyaç duyduğunu, ne istediğini ve istemesi gerektiğini düşünen bir bölümdür. Karşılaşılan ve sahip olunan şeylerin gerekli ve yeterli olup olmadığını "sezgisel akıl ve düşünme" aracılığı ile belirlemeye çalışırlar. Düşünce merkezinin akıl bölümünün baskın olan Tip 5'ler her şeyi gözlemleyerek veri toplama, bu verileri tanımama, soyutlama ve kavramsallaştırma yoluyla her şeyin niteliğini ve nedenlerini bilme, yeni şeyleri anlamak için ölçüler ve ilkeler belirlemeye eğilimlidirler. Düşünce merkezinin içgüdü bölümünün baskın olduğu Tip 6'lar; Gözlem yapıp verileri depolayan ancak soyutlama ve kavramsallaştırmaktan çok, verilerin istatistiksel sonuçları üzerinden değerlendirmede bulunur, görünen durum ve yarar üzerinden karar verirler. Düşünce merkezinin duygu bölümünün baskın olan Tip 7 mizacı yapısındaki kişiler kendilerini ve çevrelerini hızla gözlemler, ilgi ve meraklarını çeken nesnelere hızla temas etmeye çalışır ve deneyip bilmek isterler. Bu kişiler gerek veri toplama gerekse bilgiye ulaşma sürecinde mümkün olduğu oranda "deneyimleme ve temas etmeyi" seçerler. Deneyimleri sonucunda hoşnutsuzluk duyduğu, heyecan ve keyif verici olan şeyleri "doğru ve uygun" bulur, heyecan ve keyif vermeyen şeyleri ise "yanlış ve gereksiz" bulurlar. Fiziksel merkezin duygu bölümü baskın olan Tip 8'ler hem durumu algılamaya ve değerlendirmeye hem de koruma ve savunmayı o anki his ve duygu üzerinden gerçekleştirir. Zarar ve tehlikeyi en hızlı sezen ve bunlara karşı harekete geçen bireylerdir. Fiziksel merkezin içgüdüsel bölümü baskın olan Tip 9'lar karşılaştıkları etkileri içgüdüsel duyum üzerinden değerlendirir. İçgüdüsel dengesini bozan, iç huzur ve rahatını azaltan ve zarar veren olgulardan uzaklaşır veya kendini bu etkilerden izole ederler. Kendi somut iç denge ve rahatına odaklanarak bunu devam ettiren, destekleyen, arttıran durum ve olguları tercih eder ve onlara yaklaşırlar (Acarkan 2022: 27-39).

Her bireyin dokuz farklı kişilik tipinden birine ait olarak doğduğu varsayılmaktadır ve bireyin kendisinde var olan baskın özellikleri, motivasyon kaynakları, duyguları veya yanlış tutumları, kötü veya iyi alışkanlıkları ortaya koyulmaktadır. Enneagram son yıllarda çalışılan güncel konular arasında yer almaya başlamıştır. Örneğin; Park ve Ha (2014) hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerini kullanma düzeyleri ile enneagram kişilik tipleri arasındaki ilişkiyi incelemişler ve aralarında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Yine Turan (2020) öğrencilerin enneagram kişilik tipleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve farklı kişilik tipleri ile akademik başarı arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. İnsanlar farklı kişilik tiplerine sahiptirler. İnsanlar farklı kişilik özelliklerine sahip olduğu gibi farklı düşünme stillerine de sahiptir.

Düşünme; "duyum ve izlenimlerden, tasarımlardan ayrı olarak aklın bağımsız ve kendine özgü durumu" olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2022). Alışılmış

kalıplarla veya tercih edilen yollarla herhangi bir şey yapmak ise stil olarak tanımlanmaktadır (Grigorenko ve Sternberg, 1995: 301). Bu bağlamda düşünme stilleri; kişilerin yaşamış oldukları zorluklara, sorunlara ya da olay ve durumlara karşı zihinsel bir sürecin ardından göstermiş oldukları tepkileri ifade etmektedir (Sünbül, 2004: 28-29). İnsanlar farklı düşünme stillerine sahip oldukları için duygu, düşünce ve davranışları da farklılık göstermektedir (Çivitçi ve Arıcıoğlu, 2012: 79-80). Cinsiyet, yaş, kişilik tipleri, kültür, liderlik deneyimi, ilgiler ve ebeveyn tutumları gibi bazı değişkenler düşünme stillerinin gelişimini etkileyebilmektedir (Sternberg, 1997; Zhang ve Huang, 2001, 19; Zhang, 2002: 917).

Literatürde farklı kaynaklar incelendiğinde kişilik tiplerinin oluşmasında fiziksel, düşünsel ve duygusal merkezlerin etkili olduğu belirtilmektedir. Fiziksel merkez potansiyeli olan kişiler; pratik, sistem ve yapıları önem veren, eylem ve uygulama odaklı ve bağımsızlığı seven kişilerdir. Düşünsel merkezin baskın olduğu kişiler ise; analiz yapan, tasarlayan, özseverleri kuvvetli, bütünü görebilen, soyut düşünme ve analitik becerilere sahip kişilerdir. Duygusal merkezdeki potansiyeli yüksek olan bireyler de; empati kurma, iyi organizasyon becerisine sahip, insanlarla pozitif ilişkiler kurabilen, insanları motive eden ve hayal gücü gelişmiş olan kişilerdir. Kişilik tiplerinde bu üç merkez farklı sıralarda kullanılmaktadır. Örneğin Tip 2 kategorisinde olan bir birey önce duygu merkezini sonra fiziksel ve son olarak da düşünsel merkezini harekete geçirmektedir (Wagner, 2010; Riso ve Hudson, 2016; Acarkan, 2020). Düşünme stilleri toplumsal birçok alanda (ev, okul, iş vb.) kullanılır (Çubukçu, 2004: 89). Düşünme stilleri ile ilgili ortaya atılmış birçok teori vardır (Epstein, Pacini, Denes-Raj & Herier, 1996; Sternberg, 1997; Fer, 2005; Duru, 2004). Bu teorilerden biri olan Zihinsel Özerklik Teorisi, kişilerin kendine özgü düşünme stilleri olduğunu ve bireylerin bu stillere göre kendilerini yönetmenin bir yolunu bulabildiklerini ve toplam 13 düşünme stili olduğunu savunmaktadır. Bunları: işlevsel (öznel, kuralcı, yargılayıcı), biçimsel (tekilci, aşamalı, eş değerci, kuralsız), düzey (bütüncül, ayrıntıcı), kapsam (içer dönük, dışa dönük), eğitim (yenilikçi, geleneksel) olmak üzere 5 boyut içerisinde ele alır (Abdullah, 2022: 4793; Sünbül, 2004: 27). Bunlar:

a) İşlevsel açıdan:

Öznel düşünmeler: Bu tipteki kişiler kendine özel teknikleri kullanarak üretmeyi, icat etmeyi, planlamayı ve uygulamayı seven kişilerdir (Sünbül, 2004: 29).

Kuralcı düşünmeler: Kendisine verilen sorumlulukları yapmaktan hoşlanır ve bu sorumlulukları yerine getirirken onun için belirlenmiş olan basamakları takip etmeyi tercih eder. Bir projede veys görevde ne kadar yol aldığını görebilmesi için kılavuza ihtiyaç duymaktadır (Doğru, 2021: 828).

Yargısal düşünmeler: Yargısal düşünmeler etrafındakileri, yaşadıkları olayları ve durumları yargılamayı severler. Bu tarz kişiler analiz yapabilecekleri, karşılaştırma yapabilecekleri ve muhakemede bulunabilecekler, proje ve görevlerden hoşlanırlar.

b) Biçimsel Açıdan:

Tekilci Düşünmeler: Tüm enerjilerini bir işe vermeyi ve biranda o işi bitirmeyi tercih ederler.

Aşamalı Düşünmeler: Bu kişiler ise birçok işi bir anda yapmak isterler ve bunun planlamasını önceden yaparlar. Hangi işe öncelik vereceğini belirleyip işe başlarlar.

Eş değerci düşünmeler: Elindeki işlerin hepsini yapmak isterler ancak hangisinden başlayacağını bilemezler, planlama yapmakta problem yaşamaktadırlar.

Kuralsız düşünme stili: Herhangi bir işi hallederken plansız ve programsız işlemeyi tercih ederler. Kurallardan hoşlanmazlar.

c) Düzey açısından:

Bütüncül düşünenler: Bütüncül bakmayı ve genellikle büyük resmi görmeye çalışırlar. Soyut durumlarla ilgilenirler ve genelleme yapmayı severler.

Ayrıntıcı düşünenler: Ayrıntılara takılırlar, genelleme yapmaktansa inceliklere önem verirler ve somut durumlara ilgi duyarlar.

d) Kapsam açısından:

İçe dönük düşünenler: Yalnız olmayı severler, kendilerine yetebileceklerini savunurlar.

Dışa dönük düşünenler: Yalnızlıktan hoşlanmazlar. Başka kişilerle birlikte olmaktan keyif alırlar.

e) Eğilim açısından:

Yenilikçi düşünenler: Yeniliye açıktırlar. Eski metodları kullanmayı tercih etmezler.

Gelenekçi düşünenler: Standardize olmuş, geçerliliği olan yöntemleri tercih ederler. Bu yöntemlerin doğru olduğunu düşünürler (Sünbül, 2004).

Şeklinde beş boyutta kendi içinde farklı düşünme stillerine göre ayrılmaktadır.

Düşünme stillerine yönelik psikoloji alanında birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Sofu (2005) Çin'deki liderlerle yapmış olduğu araştırmada düşünme stillerinin nelerden etkilendiğini ve hangi stilleri tercih ettiklerini araştırmıştır. Demir ve Osmanoglu (2013) ise lise öğrencilerinde düşünme stilleri ve farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi inceledikleri bir çalışma gerçekleştirmiştir. Düşünme stillerinin kişilik yapısından etkilendiğini Zhang ve Huang (2001)'da çalışmalarında ele almış ve kişilik yapısı ile düşünme stilleri arasında ilişki olduğunu, örneğin; dışa-dönük ve açıklık kişilik yapısına sahip bireylerin yasamacı düşünme stillerini tercih ettiklerini bulmuşlardır.

Kişilik tiplerinin düşünme stilleri üzerindeki etkisi ele alındığında bu iki konu arasındaki ilişkinin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde enneagram üzerine uluslararası çalışmaların sayısının fazla olduğu ulusal alan yazında ise enneagramın son yıllarda çalışma konusu olarak tercih edildiği görülmüştür (Matise, 2019; Riso ve Hudson, 2003; Tastan, 2019). Ancak çalışmaların odağını genellikle enneagram ve sosyal ağ kullanımı, ebeveyn tutumları ve enneagram kişilik tipleri, meslek seçimi ve enneagram kişilik tipleri arasındaki ilişki gibi konuların oluşturduğu ortaya çıkmıştır (Arslan, Güripek ve İnce, 2017; Palut, 2008). Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin enneagram kişilik tipleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişki olup olmadığı incelendiği için çalışmanın hipotezleri aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

H1: Üniversite öğrencilerinin yaşına göre enneagram kişilik tipleri ile düşünme stilleri düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H2: Üniversite öğrencilerinin demografik değişkenlerine göre enneagram kişilik tipleri ile düşünme stilleri düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

H3: Üniversite öğrencilerinin enneagram kişilik tipleri ile düşünme stilleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu açıdan düşünme stilleri ile enneagram kişilik tipleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmaması da araştırmanın literatüre özgün bir katkı sağlayacağını ortaya koymaktadır.

1. Yöntem

Bu çalışmada değişkenler arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde iki ve ikiden fazla sayıda olan değişkenler

arasında ilişkinin olup olmadığına var ise ne derecede olduğuna bakılmaktadır (Karasar, 2005). Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin enneagram kişilik tipleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Türkiye'de Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesinde eğitim almakta olan ve yaşları 18-22 arasında değişen toplam 144 öğrenci oluşturmaktadır. Gpower programı aracılığıyla çalışma grubunun örneklem sayısı hesaplanmıştır. Birinci tip hata ($\alpha=0,05$) ve testin gücü 0.80 iken çalışmanın istatistiksel analizlerini gerçekleştirmek için öğrenci sayısının minimum 108 olduğu belirlenmiştir. (Şevgin ve Çetin 2017: 1465-1477). Öğrencilere, olasılık dışı örnekleme yönteminden biri olan kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Öğrenciler çalışmaya gönüllü olarak katılmış ve çalışmaya sadece gönüllü olan öğrenciler dahil edilmiştir.

2. Veri Toplama Araçları

2.1. Kişisel Bilgiler Veri Formu

Bu formda üniversite öğrencilerinin yaşı, öğrenim gördüğü üniversite bilgileri, aile yapısı gibi demografik bilgilere yönelik sorular yer almaktadır.

2.2. Enneagram Kişilik Tipleri Ölçeği (EKÖ)

Ölçek 2017 yılında Subaş ve Çetin tarafından geliştirilmiştir. Toplam 27 maddeden oluşan ölçek dördümlük likert tipinde tasarlanmıştır. Ölçek Tip 1 (Mükemmeliyetçi), Tip 2 (Yardımcı), Tip 3 (Başaran), Tip 4 (Özgün), Tip 5 (Gözlemci), Tip 6 (Sorgulayan), Tip 7 (Maceracı), Tip 8 (Reis), Tip 9 (Uzlaşmacı) olarak 9 farklı kişilik tipini belirtmektedir. Ölçekten toplam puan alınmaz, alt boyutlar puanlandırılır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 12, en düşük puan ise 3'tür. Subaş ve Çetin (2017) ölçeğin güvenilirlik analizinde Cronbach alfa değerini 0,81 olarak hesaplamıştır. Bu çalışmada hesaplanan Cronbach alfa değeri ise 0,87 olarak belirlenmiştir.

2.3. Düşünme Stilleri Ölçeği (DSÖ)

Sternberg (1994) tarafından geliştirilen düşünme stilleri ölçeği Sünbül (2004) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 13 alt boyuttan oluşan ölçeğin toplam 104 maddesi bulunmaktadır. Bir alt boyuttan alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan ise 8'dir. Alınan puanlar yükseldikçe o alt boyutun düşünme stiline benimsendiği ifade edilmektedir. Ölçeğin Buluş (2006) tarafından hesaplanan Cronbach alfa katsayıları öznel düşünme alt boyutu için 0,71, kuralcı düşünme alt boyutu için 0,74, yargılayıcı düşünme alt boyutu için 0,78, tekilci düşünme alt boyutu için 0,70, aşamalı düşünme alt boyutu için 0,79, eşdeğerci düşünme alt boyutu için 0,71, kuralsız düşünme alt boyutu için 0,72, bütüncül düşünme alt boyutu için 0,71, ayrıntıcı düşünme alt boyutu için 0,72, kendine özgü düşünme alt boyutu için 0,82, dışa dönük düşünme alt boyutu için 0,86, yenilikçi düşünme alt boyutu için 0,83 ve gelenekçi düşünme alt boyutu için 0,85 şeklinde hesaplanmıştır. Bu çalışmada Cronbach alfa değerleri, Öznel düşünme alt boyutu için 0,81, kuralcı düşünme alt boyutu için 0,82, yargılayıcı düşünme alt boyutu için 0,82, tekilci düşünme alt boyutu için 0,68, aşamalı düşünme alt boyutu için 0,82, eşdeğerci düşünme alt boyutu için 0,74, kuralsız düşünme alt boyutu için 0,76, bütüncül düşünme alt boyutu için 0,79, ayrıntıcı düşünme alt boyutu için 0,75, kendine özgü düşünme alt boyutu için 0,84, dışa dönük düşünme alt boyutu için 0,85, yenilikçi düşünme alt boyutu için 0,89, gelenekçi düşünme alt boyutu için 0,86 şeklinde hesaplanmıştır.

3. İstatistiksel Analiz

Üniversite öğrencilerinin Enneagram kişilik tipleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkiyi bulmak için ön hazırlık olarak Gpower programı aracılığıyla çalışma grubunun örneklem sayısı hesaplanmıştır. Birinci tip hata ($\alpha=0,05$) ve testin gücü 0.80 iken çalışmanın istatistiksel analizlerini gerçekleştirmek için öğrenci sayısının minimum 108 olduğu belirlenmiştir. Çalışmada 144 öğrenci sayısına erişilmiş ve tekrar Gpower programı ile testi gücü hesaplanarak 0.94 bulunmuştur (Şevgin ve Çetin, 2017: 1465-1477). Kartopu yöntemi ile toplanan veriler SPSS 22 istatistiksel programı girilerek, istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Tablo 1’de DSÖ ve alt boyutlarına ilişkin verilerin dağılım özelliklerini belirlemek için betimsel istatistikleri ve verilerin normal dağılıp dağılmadıklarını belirleyen Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları sunulmuştur.

Değişken	Betimsel istatistik				Normal dağılım analizi				
	Min	Max	$\bar{X}_e$	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogrow smirnow	sd	p
DSÖ	255	468	332.34	1.294	0.81	1.29	0.081	144	.001
Kuralcı	5	35	30.83	5.04	0.01	-0.51	0.080	144	.200*
Yargılayıcı	3	21	28.53	5.07	0.30	-0.24	0.106	144	.023
Tekilci	13	35	24.57	4.136	0.34	0.44	0.975	144	.010
Aşamah	15	35	26.53	4.439	0.151	-0.68	0.975	144	.007
Eşdeğerci	13	35	23.83	4.356	0.37	-0.29	0.977	144	.014
Kuralsız	7	35	20.91	4.868	0.50	0.83	0.982	144	.058
Bütüncül	9	35	23.12	4.658	0.01	1.04	0.965	144	.001
Ayrıntıcı	15	35	24.33	4.021	0.45	0.43	0.969	144	.002
Kendine Özgü	10	35	25.29	5.063	0.40	0.17	0.971	144	.004
Dışa Dönük	12	35	25.61	5.056	-0.12	-0.20	0.979	144	.026
Yenilikçi	9	35	25.29	5.115	-0.18	0.00	0.981	144	.047
Gelenekçi	12	35	23.35	4.678	0.48	0.11	0.971	144	.004
Öznel	23	40	33.17	4.267	-0.42	-0.66	0.960	144	.000

Tablo 1. Üniversite öğrencilerinin DSÖ ve alt boyutlarına ilişkin normallik analizi bulguları (n:144)

Veri setinin normal dağılıp dağılmadığı basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerine bakılarak karar verilmektedir (Kalaycı, 2008). George ve Mallery (2019)’e göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ve +2 arasında olması normal dağılım olması için yeterli bir kriterdir. Tablo 1’deki veriler incelendiğinde ise DSÖ toplam puanları, alt boyut puanlarının normal dağıldığı kabul edilmiştir.

4. Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacı ve alt amaçlarına yönelik elde edilen verilerle ilgili bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin betimleyici istatistikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Değişken	Değerler	N	%
Aile	Çekirdek	113	78.6
	Parçalanmış	31	21.4
Anne Eğitimi	Okuryazar değil	4	2.8
	İlköğretim	57	39.3
	Ortaokul	32	22.1
	Lise	34	23.4
	Lisans	14	9.7
Baba Eğitimi	Okuryazar değil	44	30.3
	İlköğretim	27	18.6
	Ortaokul	49	33.8
	Lise	22	15.2
	Lisans	3	2.1

Tablo 2. Üniversite öğrencilerin sosyodemografik bilgileri (n:144)

Çalışma grubundaki üniversite öğrencilerinin yaşları, DSÖ ve alt boyutlarının, arasındaki ilişkiyi incelemek için Spearman korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3' te sunulmuştur.

	-	Yaş
DSÖ puan	-	,205*
P	-	,013
Kuralcı	-	,183*
P	-	,027
Yargılayıcı	-	,136
P	-	,102
Tekilci	-	,298**
P	-	,000
Aşamalı	-	,153
P	-	,000
Eşdeğerci	-	,094
P	-	,261
Kuralsız	-	,117
	-	,162
Bütüncül	-	,097
P	-	,244
Ayrıntıcı	-	,033
P	-	,697
Kendine Özgü	-	,080
P	-	,341
Dışa Dönük	-	-,047
P	-	,574
Yenilikçi	-	,141
p	-	,091
Gelenekçi	-	,181*
p	-	,029
Öznel	-	,213*
p	-	,010

*p<0.01, **p<0.05; r korelasyon katsayısı mutlak değeri r<0.2 ise çok zayıf ya da korelasyon yok, 0.2-0.4 arasında ise zayıf derecede korelasyon, 0.4-0.6 arasında orta derecede, 0.6-0.8 arasında yüksek derecede, 0.8>ise çok yüksek bir ilişki olarak tanımlanır.

Tablo 3. Spearman Korelasyon Analiz Sonuçları

Tablo 3 incelendiğinde, Spearman korelasyon analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin yaşları ile DSÖ ve alt boyutlarından Kuralcı ile ($r=,183$, $p=0,27$) pozitif yönde çok zayıf, Tekilci ile ($r=,298^{**}$, $p=0,00$) pozitif yönde zayıf, Gelenekçi ile ($r=,181$, $p=0,29$) pozitif yönde çok zayıf ve Öznel ile ($r=,213$, $p=0,10$) pozitif yönde zayıf ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin kişilik tiplerine göre DSÖ ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek için ilişkisiz, iki veya ikiden daha fazla grup arasındaki farkı inceleyen bağımsız gruplar için tek faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. Bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir.

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
DSÖ	Gruplar arası	23935,294	8	2991,912	2,475	,015	1-8, 2-8, 4-8, 5-8, 6-8, 7-8, 9-8
	Grup içi	164397,464	136	1208,805			
	Toplam	188332,759	144				
Tekilci	Gruplar arası	417,284	8	52,160	3,467	,001	1-8, 2-6, 2-9 3-8, 6-8, 7-8 8-9
	Grup içi	2046,344	136	15,047			
	Toplam	2463,628	144				
Öznel	Gruplar arası	314,393	8	39,299	2,316	,023	1-8, 2-6, 2-9, 2-7, 4-8, 5-8, 6-8, 7-8, 7-9, 8-9
	Grup içi	2307,635	136	16,968			
	Toplam	2622,028	144				

Tablo 4. Kişilik Tiplerine Göre DSÖ ve Alt Boyut Toplam Puanlarının One Way Anova Yöntemi Sonuçları (n:144)

Tablo 4'te görüldüğü üzere, kişilik tiplerine göre DSÖ ($F=2,475$; $p<0,05$) ve alt boyutlarından Tekilci ($F=3,467$; $p<0,05$), Öznel ($F=2,316$; $p<0,05$) puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir.

Gruplar arası varyanslar eşit olduğu taktirde kullanılabilir birçok karşılaştırma testleri vardır. Bunlar LSD (Least Significant Difference), Sidak, Bonferroni, Tukey, Hochberg's GT2, Gabriel ve Scheffe olarak sıralanmaktadır (Özdamar, 2018). Gruplardaki sayıların eşit bir şekilde dağılmamış olması sebebiyle çalışmada LSD metodu tercih edilmiştir.

Bu metoda göre Tip1'in DSÖ ortalama puanı ($\bar{X} = 334,23$) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}= 356,15$), Tip 2'nin DSÖ ortalama puanı ($\bar{X}= 334,62$) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}= 356,15$), Tip 4'ün ($\bar{X} = 328,84$) DSÖ ortalama puanı ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X} = 356,15$), Tip5'in DSÖ ortalama puanı ($\bar{X} = 324,42$) ile Tip8 ortalama puanı ($\bar{X}= 356,15$), Tip 6 'nın DSÖ ortalama puanı ($\bar{X}= 321,94$) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X} = 356,15$), Tip 7'nin DSÖ ortalama puanı ($\bar{X}= 323,58$) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}= 356,15$), Tip 9'un DSÖ ortalama puanı ($\bar{X} = 316,26$) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X} = 356,15$) anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Ayrıca DSÖ ortalaması en yüksek olan Tip 8 ($\bar{X} = 356,15$) daha sonra sırasıyla Tip 3 ($\bar{X}= 343,93$), Tip 2 ($\bar{X}= 334,63$), Tip 1 ($\bar{X} = 334,23$), Tip 4 ($\bar{X}= 328,15$), Tip 5 ($\bar{X}= 324,15$), Tip 7 ($\bar{X} = 323,59$), Tip 6 ($\bar{X}= 321,94$) ve Tip 9 ($\bar{X} = 316,26$) şeklinde olduğu görülmektedir.

Tip 1'in DSÖ'nün alt boyutu olan Tekilci ortalama puanı ($\bar{X}= 24,15$) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X} = 27,95$), Tip 2'nin Tekilci ortalama puanı ($\bar{X}= 26,06$) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X} = 27,95$), Tip 3'ün ($\bar{X}= 25,40$) Tekilci ortalama puanı ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}=$

27,95), Tip 6'nın Tekilci ortalama puanı ($\bar{X}$ = 22,35) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 27,95), Tip 7'nin Tekilci ortalama puanı ($\bar{X}$ = 23,00) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 27,95), Tip 9'un Tekilci ortalama puanı ($\bar{X}$ = 23,40) ile Tip8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 27,95)) anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Tip1'in DSÖ'nün alt boyutu olan Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 32,85) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 36,05), Tip 4'ün Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 33,53) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 36,05), Tip 6'nın Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 22,35) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 36,05), Tip 5'in Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 32,64) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 36,05), Tip 6'nın Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 31,47) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 36,05), Tip 7'nin Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 32,76) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 36,05), Tip 9'un Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 31,09) ile Tip 8 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 36,05) anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Tip 2'nin Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 34,63) ile Tip 6 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 31,47), Tip 2'nin Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 34,63) ile Tip 7 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 32,76) ve Tip 7'nin Öznel ortalama puanı ($\bar{X}$ = 32,76) ile Tip 9 ortalama puanı ($\bar{X}$ = 31,09) anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

5. Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışma Sağlık Bilimleri Üniveristesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin enneagram kişilik tipleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulguları ve sonuçları literatür kapsamında bu bölümde tartışılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre Tablo 3 incelendiğinde, Spearman korelasyon analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin yaşları ile DSÖ ve alt boyutlarından Kuralcı pozitif yönde çok zayıf, Tekilci pozitif yönde zayıf, Gelenekçi pozitif yönde çok zayıf ve Öznel pozitif yönde zayıf ilişki saptanmıştır. Buna göre yaş ile düşünme stilleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı söylenebilir. Çalışma sonucuna benzer olarak Yıldız ve Oflar (2016: 20-37)'in öğretmenlerle gerçekleştirdikleri çalışmada da katılımcıların yaşları ile Özerk, Kuralcı, Yargılayıcı, Tekil, Aşamalı, Eş Değer, Kuralsız, Bütüncü, Ayrıntıcı, İçe Dönük, Dışa Dönük, Yenilikçi, Gelenekçi düşünme stillerine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak farklı bir sonuç olarak Başol ve Türkoğlu (2009: 732-756)'nın çalışmasında düşünme stilleri envanteri alt ölçek düzeyleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiler araştırılmış ve yerel düşünme stili düzeyinin yaşla birlikte arttığı, anarşik düşünme stili düzeyinin ise azaldığı tespit edilmiştir. Başol ve Türkoğlu (2009)'ın yapmış oldukları araştırma da farklı kişilik yapılarına sahip bireylerin yine farklı düşünme stillerine sahip oldukları ve bu durumun demografik değişkenlerden (yaş, cinsiyet, brans vb.) etkilendiği belirtilmiştir. Korkut (1986: 140) yaş ilerledikçe bireylerin iç kontrolü daha kolay sağlayabildiğini ve bu şekilde düşünme stillerinin yaş ile ilişkili olduğunu savunmaktadır. Ancak literatürdeki çalışmalar ve bu çalışma sonuçları farklılık göstermektedir. Bu bağlamda doğrudan yaş ile düşünme stillerinin ilişkili olabileceği varsayımında bulunmak doğru olmayacaktır. Cinsiyet, kişilik özellikleri gibi değişkenlerin de bu sonuçlar üzerinde etkiye sahip olduğu düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen diğer sonuçta Tablo 4' incelendiğinde DSÖ ortalaması en yüksek olan Tip 8 ile Tip 1 arasında anlamlı fark olduğu ve bu sonucun sebebinin Tip 8'in özerk, dışa dönük, gerçekçi ve uygulamacı düşünme stiline sahip iken Tip 1'in ise kuralcı, içe dönük, üretken, idealist ve yargılayıcı düşünmeye (Acarkan, 2020: 76; Francis, 2022: 5) sahip olması olduğu söylenebilir. Tip 2'de dışa dönük, eş değerci, bütüncül, sosyal düşünme stiline sahip olduğu için Tip 8 (Acarkan, 2020: 280; Stabile, 2018: 189) ile anlamlı fark belirlenmiştir. Tip 4'ün özerk, içe dönük, kuralsız ve sosyal düşünme stiline sahip olması nedeniyle Tip 8 ile Tip 4 arasında anlamlı fark

görülmektedir. Düşünme eylemini başlı başına bir iş gibi gören ayrıntıcı ve içe dönük düşünen, eyleme geçmekten zorlanan ve duygulara mesafeli yaklaşan Tip 5'in (Firoozan, Khosropour ve Anarı, 2022: 3479) bu özelliklerinden dolayı Tip 8 ile arasında anlamlı fark olduğu söylenebilir. Tip 6'lar aşamalı, sosyal, hem içe ve hem dışa dönük, ayrıntıcı, geleneksel, düşünme stiline sahip olduklarından Tip 8 ile arasında anlamlı fark belirlenmiştir. Tip 7'nin yenilikçi, dışa dönük, sentezci, üretken, bütüncül düşünme stiline sahip olduğu için Tip 8 ile anlamlı fark gözlenmiştir. İçe dönük, bütüncül, sosyal, analitik, sentezci düşünme stiline sahip olan Tip 9 ile de Tip 8 arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmalar ve araştırma sonuçlarına göre kişilik tipleri ve düşünme stilleri dikkate alındığında bu çalışmada elde edilen sonuçlar beklenen sonuç karşımıza çıkmaktadır.

Tortop, Çalışkan ve Dinçer (2012: 316) öğretmen adayları ile gerçekleştirdikleri çalışmada düşünme stilleri alt boyutları ile kişilik ölçeği alt boyutları arasında pozitif yönde ilişki olduğunu ve en yüksek ilişkinin DSÖ yenilikçi düşünme stili alt boyutu ile kişilik ölçeği dışa dönüklük alt boyutu arasında ortaya çıktığını bulgulamışlardır. Bu çalışmada da kişilik tiplerine göre anlamlı fark belirlenmiş ve bu farkın kişilik tiplerinden Tip 8 ile Tip 1, Tip 3, Tip 4, Tip 6, Tip 7 ve Tip 9 arasında olduğu saptanmıştır. İnsanların ne söyleyeceği ne tür yorumlarda bulunacaklarını çok önemsemeyen Tip 8'ler, cesur ve realist düşünme tarzına sahiptirler (Tapp ve Engebretson, 2010: 145). Doğru bildikleri konularda tek başlarına da olsalar düşüncelerini savunur ve tüm güçlerini kullanarak uygulamaya geçirirler. Onlar için asıl güç bilgiyi hayata geçirebilmek demektir. Tip 1 ise idealist, üretken ve şüpheli düşünme stillerine sahiptir. Hata ve eksikleri kolay fark eder, ayrıntıları, detayları dikkate alarak düşünür ve değer yargılı biçimde neden sonuç ilişkilerine önem verir. Uygulamaya geçmeleri için doğru sonuca ulaşmaları gerekmektedir (Francis, 2022: 5). Tip 2 ise duyguları çok yoğun yaşadığı için düşünme stillerinin duygularından etkilendiği düşünülmektedir. İnsan ve ilişki odaklı düşünen Tip 2 kompleks ve karmaşık fikirleri sevmez, pratik ve fayda merkezli düşünür. Gerekli desteği bulduklarında düşüncelerini uygulamaya dökülebilmektedirler (Chestnut, 2013: 72; Acarkan, 2020: 105; Francis, 2022: 6). Düşünürken pratik ve hedefe odaklı düşünen, rekabetçi ve başarı odaklı olan Tip 3, ulaşmak istediği sonuçları ve gerekli araçları hesaplar ve harekete geçer (Riso ve Hudson, 2020: 184). Kendisine faydalı bir iş ise bütün enerjisini kullanabilir. Risk almakta zorlanan Tip 6 sorgulamaya düşünceli stili ile nesnel olarak zararsız ve güvenli alana doğru yönelir ve görünür sonuçlara göre enerjilerini işe verirler. Onayladıkları işlere de kendilerini adayabilirler (Keskin ve Gündüz, 2019: 274; Gatti, 2022: 26). Tip 7'ler ise çalışma ortamında olumsuz kişi, durum ve duygulara kapılmadan, vizyoner bakış açısında, çatışmaksızın kendi bildiklerini okumaya eğilimlidirler (Gatti, 2022: 27). Kolektif düşünceye önem veren Tip 9'lar ise güç ve üstünlükten ziyade uyuma öncelik vererek sentezleme yöntemi ile işlerini gerçekleştirirler (Gatti, 2022: 28; Acarkan, 2020: 309).

Elde edilen diğer bir sonuç DSÖ'nün alt boyutu olan Öznel düşünme stili ortalama puanı en yüksek Tip 8'de, en düşük ise Tip 9'da görülmektedir. Öznel düşünme stiline sahip kişilerin işlerini planlama ve öz denetim gibi durumlara yönelimlerinin olduğunu söylemek mümkündür (Sünbül, 2004: 37). Bu bağlamda değerlendirildiğinde dışa dönük, eylem ve sonuç odaklı aynı zamanda gerçekçi kişiliğe sahip olan Tip 8'in Öznel düşünme stili ortalama puanının en yüksek olması olasıdır. Tablo 3'te görüldüğü gibi Tip 1 ile Tip 8 arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tip 1 nesnel gerçeklik temeline dayanan mükemmeliyete eğilimli bir düşünce tarzına sahip iken Tip 8 eylem ve sonuç odaklıdır ve konunun gerekli ana hatlarını anladıklarını düşündüklerinde ayrıntılara inme ihtiyacı hissetmeden uygulamaya ve sonuç almaya yönelirler (Tapp ve Engebretson, 2010: 68; Stabile, 2018: 9). Tip 2 ile Tip 6 arasında da anlamlı fark saptanmış ve bunun nedeninin Tip 2'nin duygusal düşünürken (Acarkan, 2020: 104) Tip 6'nın ise netliğe

ulaşınca kadar veri toplamaya, karşılaştırma, kıyaslamaya ve bilen kişilere danışmaya eğilimli olması olduğu söylenebilir (Subaş, 2017: 172, Acarkan, 2020: 218). Tip 2 ile Tip 9 arasında anlamlı farkın olmasının nedeni ise Tip 9'ların birleştirici, uzlaştırıcı ve dengeleyici düşünme tarzına sahip olmaları, çevrenin ve toplumun düşüncelerine önem vermeleri ve barışçıl bir yaklaşım içinde olmalarıdır (Şirin, 2020: 1381; Acarkan, 2020: 219). Tip 2 ile Tip 7 arasındaki ilişkiyi de Tip 7'lerin kafalarının içinde şemalar kurarak düşünen, ayrıntı ve detaylara dikkat eden kişiler olması ile açıklanabilir. Aynı anda birbiri ile çelişen/çatışan fikirleri olabilir ve sentezci bir düşünme tarzları vardır. Sezgilerini ve duygularını öne çıkaran Tip 4 ile Tip 8 arasında da anlamlı fark elde edilmiştir. Duygudan ve subjektiflikten uzak rasyonel, objektif ve analitik düşünme yapısına sahip Tip 5 (Francis, 2022: 9) ile Tip 8 arasında da anlamlı fark saptanmıştır. Netlik ararken istatistiksel sonuçlar gibi bilimsel düşünmeyi de kullanabilen Tip 6, vizyon sahibi olan Tip 7, nedenselliğe dayalı algoritmik ve sistematik düşünen (Chestnut, 2013: 72) Tip 9 ile sonuç ve uygulama odaklı olan Tip 8 ile Öznel düşünme ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yaşları ile düşünme stilleri arasında zayıf bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Tekilci ve öznel düşünme stiline sahip üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri arasında farklı derecede ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Enneagram kişilik tipleri üzerine yapılan çalışmaların az olması ve düşünme stilleriyle olan ilişkisi incelenmemiş olması nedeniyle çalışmanın diğer yapılacak araştırmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmadan hareketle öğrenim gördükleri bölümleri, okudukları bölümün giriş puanları ve alanları gibi farklı demografik değişkenler ele alınarak farklı çalışma gruplarıyla yeni çalışmalar gerçekleştirilmesi yararlı olacaktır.

Düşünme insanlar için önemli yapıtaşlarından biridir. İnsan ancak duygu ve düşünceleri ile kişiliğini ortaya koyabilir bu yüzden kişinin kendini tanıması, kimliğini sağlıklı tamamlaması ve sağlıklı düşünme stillerine sahip olması için öncelikle alan uzmanları/eğitirmenler ve ailelerin bilinçlendirilmesi önemlidir.

KAYNAKÇA

ABDULLAH, S. I. (2022). The study of thinking methods in light of the Sternberg's theory among students of the Faculty of Basic Education. *Journal of Positive School Psychology*, 4791-4806.

ACA, G. (2020). *Lise öğrencilerinin enneagram kişilik tipleri ile sosyal ağ bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

ACARKAN, İ. (2020). *Kişiliğin DNA'sı*. Ankara: Kurtuba Yayınları.

ATKINSON, R. L., ATKINSON, R. C., SMITH, E.E., BEM, D. J. & HOEKSEMA, S. N. (1999). *Psikolojiye Giriş*. (Çev: Yavuz, A.). Ankara: Arkadaş Yayınları.

ARSLAN, E., GÜRİPEK, E. & İNCE, C. (2017). Kişilik ve meslek seçimi ilişkisi: turizm öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kesit Akademi Dergisi*, (11), 200-217.

BAŞOL, G. & TÜRKOĞLU, E. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının düşünme stilleri ile kontrol odağı durumları arasındaki ilişki. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1). 732-757.

BULUŞ, M. (2006). Düşünme stilleri ölçeğinin güvenilirliği ve geçerliği, akademik başarı ve öğretmen adayları özellikleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 31(139), 35-48.

BATI, U. (2012). *Enneagram ile kişilik analizi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

CHESTNUT, B. (2013). *The complete Enneagram: 27 paths to greater self-knowledge*. She Writes Press.

- CLARK, L. A. (2005). Temperament as a unifying basis for personality and psychopathology. *Journal of abnormal psychology*, 114(4), 505.
- ÇİVİTÇİ, N. & ARICIOĞLU, A. (2012). Psikolojik danışman adaylarının yardım etme stilleri ve beş faktör kuramına dayalı kişilik özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 78-96.
- ÇUBUKÇU, Z. (2004). Öğretmen adaylarının düşünme stillerinin belirlenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 87-105.
- DEMİR, Ö. & OSMANOĞLU, D. E. (2013). Lise öğrencilerinin düşünme stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 165-184.
- DOĞRU, O. (2021). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının düşünme stillerinin incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(30), 825-844.
- DURU, E. (2004). Düşünme stilleri: kavramsal ve kuramsal çerçeve. *Eurasian Journal of Educational Research*, (14), 171-186.
- EPSTEIN, S., PACINI, R., DENES-RAJ, V., & HERIER, H. (1996). Individual differences in intuitive-experiential and analytical-rational thinking styles. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71 (2), 390-405.
- FER, S. (2005). Düşünme stilleri envanterinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5 (1), 31.
- FIROOZAN, T., KHOSROPOUR, F. & ANARI, A.M.Z. (2022). The relationship of the enneagram personality types and the early maladaptive schemas to dependent personality disorder. *Journal of Positive School Psychology*, 6(7), 159-166.
- FRANCIS, A. (2022). *The enneagram and communication styles* (Doctoral dissertation). Baylor University, Waco.
- GATTI, K. (2022). *The Enneagram as a Psychographic Segmentation Tool* (Project). Texas Christian University, Texas.
- GEORGE, D. & MALLERY, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 step by step: A simple guide and reference*. New York: Routledge.
- GOODWIN, F. K. & JAMISON, K. R. (2007). *Manic-Depressive Illness: Bipolar Disorders And Recurrent Depression* (C. 1), Oxford University Press.
- GRIGORENKO, E. L. & STERNBERG, R. J. (1995). Thinking Styles. Robert J. Sternberg ve Patricia Ruzgis (Ed.) In *International Handbook of Personality And Intelligence* (s. 205-206). Boston: MA.
- İNANÇ, B. Y. & YERLİKAYA E. E. (2015). *Kişilik kuramları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- KALAYCI, Ş. (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- KESKİN, N. & GÜNDÜZ, E. (2019). Yaratıcı liderlik geliştirmede enneagram öğretisinin rolü. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 2(2), 169-186.
- KORKUT, F. (1986). *İlkokul öğrencilerinin kendilerine ve ailelerine ilişkin bazı değişkenlerin denetim odakları üzerinde etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- MATISE, M. (2019). The enneagram: An enhancement to family therapy. *Contemporary Family Therapy*, 41(1), 68-78.
- ÖZDAMAR, K. (2018). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- PALUT, B. (2008). Düşünme stilleri ve anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (24), 1-11.

PARK, J. W. & HA, N. S. (2014). Communication apprehension and performance of using communication skills according to nursing students' enneagram personality types. *Korean Journal of Stress Research*, 22(4), 169-180.

RISO, D. R. & HUDSON, R. (2016). *Enneagram ile kişilik analizi*. Çeviri: Günseli Aksoy. İstanbul: Butik Yayıncılık.

RISO, D. R. & HUDSON, R. (2003). *Discovering your personality type: the essential introduction to the enneagram, revised and expanded*. New York: Mariner Books.

RISO, D. R. & HUDSON, R. (1996). *Personality types: Using the Enneagram for self-discovery*. Houghton Mifflin Harcour.

RISO, D. R. & HUDSON, R. (2020). *Enneagram Bilgeliği*, Çeviren: Sedat Yüksel, Lena psikolojik yayınları, Uluslararası seri no: 978-605-7004-40-6.

SOFO, F. (2005). Thinking styles of modern Chinese leaders: Independence and exploration in historically conditional China. *Australian Journal of Adult Learning*, 45 (3), 305-330.

STABILE, S. (2018). *The Path Between Us: An enneagram journey to healthy relationships*. InterVarsity Press.

STERNBERG, R. J. (1994). Allowing for thinking styles. *Educational leadership*, 52(3), 36-40.

STERNBERG, R. J. (1997). *Thinking styles*. Cambridge: Cambridge university press.

SUBAŞ, A. (2017). *Okul yöneticilerinin "liderlik stilleri" ile "enneagram kişilik tipleri" arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

SÜNBÜL, A. M. (2004). Düşünme stilleri ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Eğitim ve Bilim*, 29 (132), 25-42.

ŞEVGIN, H. & ÇETİN B. (2017). Eğitim Araştırmalarında Güç Analizi ve Bir Uygulama, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal Of Education Faculty)*, 14(1), 1462-1480.

ŞİRİN, T. (2020). Enneagram Türkiye kişilik envanteri'nin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin belirlenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15(2), 1375-1398.

TAPP, K. & ENGBRETSON, K. (2010). Using the enneagram for client insight and transformation: A type eight illustration. *Journal of Creativity in Mental Health*, 5(1), 65-72.

TASTAN, K. (2019). Development and validation of a personality type inventory based on enneagram. *Konuralp Tıp Dergisi*, 11(1), 112-120.

TATLILIOĞLU, K. (2010). *Farklı öz-anlayış düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin karar vermede özsayı, karar verme stilleri ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

TAYMUR, İ. & TÜRKÇAPAR, M. H. (2012). Kişilik: tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4 (2), 154-177.

TDK. (2022). Büyük Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim Tarihi 12 Eylül 2022, <https://sozluk.gov.tr>

TORTOP, H., ÇALIŞKAN, G. & DİNÇER, M. (2012). Öğretmen adaylarının düşünme stilleri ile kişilikleri arasındaki ilişki gemisinin belirlenmesi aday adaylarının kişilikleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin öğretmen belirlemenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 307-319.

TURAN, H. (2020). Enneagram kişilik tipleri ve akademik başarı (Kocaeli-İzmit ilçesi 7. ve 8. sınıf örneği). *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(39), 149-158.

WAGNER, J. P. (2010). *Nine lenses on the world: The Enneagram perspective*. NineLens Press.

YILDIZ, K. & OFLAR, Y. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stilleri. *International Journal of Field Education*, 2(2), 20-37.

ZHANG, L. & F, HUANG J. (2001). Thinking styles and the five-factor model of personality. *European Journal of Personality*, 15(6), 465-476.

ZHANG, L. F. (2002). Thinking styles and the big five personality traits. *Educational Psychology*, 22(1), 17-31.

Summary

Thinking styles, which are one of the individual differences, are known as the methods used by a person in their mental activities. In this direction, the aim of the research is to Decipher the relationship between enneagram personality types and thinking styles of university students.

The data were obtained from the opinions of university students who accepted the research. The research was continued with those who wanted to participate in the study voluntarily. In this study, the relational screening model was used to determined the relationship between the selected variables. In this context, the relationship between enneagram personality types and thinking styles of university students has been examined. The sample of the study consists of 144 students between the ages of 18-21 studying in some universities in Turkey in the 2021-2022 academic year. The students were reached with the snowball sampling method, which is one of the non-probability sampling methods. The students participated in the study voluntarily and only the students who volunteered were included in the study. The "Personal Information Form" prepared by the researchers was applied to the university students who participated in the study, the "Enneagram Personality Types Scale" was applied to reveal their personality types, and the "Thinking Styles Scale" was applied to their thinking styles. In order to find the relationship between Enneagram personality types and the thinking styles of university students, the sample number of the study group was calculated through the Gpower program as a preliminary preparation. The minimum number of students was determined to be 108. In the study, the number of 144 students was reached and the test power was calculated again with the Gpower program and found to be 0.94. The data collected by the snowball method were entered into the SPSS 22 statistical program and statistical analyses were performed. Statistical analyses of the data were performed according to the distribution characteristics.

In this section, the findings related to the data obtained for the purpose and sub-purposes of the research are given. Spearman correlation analysis was performed to examine the relationship between the ages, thinking styles scale and sub-dimensions of the university students in the study group. As a result of Spearman correlation analysis and its normative dimensions of thinking styles scale with college students with ages ($r=,183, p=0,27$) in the positive direction is very weak, with Singleton ($r=,298^{**}, p=0,00$) in the positive direction of the weak, with Traditionalist ($r=,181, p=0,29$) and subjective with very weak in the positive direction ($r=,213, p=0,10$) a weak positive relationship was found. One-way ANOVA (one-factor analysis of variance) was used for independent groups to examine whether there is a significant difference between the thinking styles scale and its sub-dimensions according to the personality types of the students decisively. According to personality types, there is a significant difference between the thinking styles scale ($F=2,475; p<0,05$) and the Singleton ($F=3,467; p<0,05$) and Subjective ($F=2,316; p<0,05$) mean scores from the sub-dimensions. If the variances between the groups are equal, multiple comparison tests (pairwise) that researchers can choose are known as LSD (Least Significant Difference), Sidak, Bonferroni, Tukey, Hochberg's GT2, Gabriel and Scheffe (Özdamar, 2018). In this study, the LSD method was used because the number of

observations in the groups was not equal. A relationship was found between thinking styles and personality types.

According to the results of the research, it was concluded that there is a weak relationship between the ages of the students and their thinking styles. It has been revealed that there is a different degree of relationship between the personality types of university students with singular and subjective thinking styles.

This study is limited to the students of Hamidiye Faculty of Health Sciences, University of Health Sciences. Data was collected online due to the pandemic. Therefore, the number of samples remained limited. Participants who did not answer some questions were excluded from the data set. Abstract comments are also included in the discussion section, because enneagram is a newly studied phenomenon.

It has been revealed that the focus of studies is usually on topics such as the use of enneagram and social networks, parental attitudes and the relationship between enneagram personality types, career choice and enneagram personality types. The fact that there is no study to reveal the relationship between thinking styles and enneagram personality types shows that the research will make an original contribution to the literature.